

Πώς να διασώσουμε τις εκκλησίες που καταρρέουν

/ [Γενικά](#)

Εκκλησία Γεννήσεως του Χριστού στο χωριό Ροζντέστβενο, (περιφέρεια της Μόσχας). Πηγή: ITAR-TASS

Εκατοντάδες εκκλησίες της Ρωσίας ζουν τις τελευταίες μέρες της ιστορίας τους, που κράτησε πολλούς αιώνες. Η “Σύγχρονη Ρωσία” περιγράφει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σήμερα οι αναστηλωτές των ρωσικών ναών.

Η Μόσχα φημίζεται για το πλήθος των ορθόδοξων ναών οικοδομημένων ανά τους αιώνες. Όμως ένας κάτοικος της προεπαναστατικής Ρωσίας, θα αντίκρυζε με θλίψη αυτό το μεγαλείο. Ως το 1917, μόνο στον κεντρικό τομέα της Μόσχας, λειτουργούσαν πάνω από 850 εκκλησίες. Το 1991, μετά από εβδομήντα χρόνια σοβιετικής εξουσίας, σ’ όλη την πόλη απέμειναν λιγότερες από διακόσιες εκκλησίες. Οι ναοί κατεδαφίζονταν εκ βάθρων, ή μετατρέπονταν σε καταστήματα, πλανητάρια, σινεμά, ακόμη και αποθήκες.

Το θρήσκευμα που επιβίωσε

Οι μπολσεβίκοι περιορίζαν την Ορθοδοξία, στοιχείο συνεκτικό του ρωσικού έθνους. Όμως οι εκκλησίες δεν είναι μόνο κτίρια λατρευτικής χρήσης, αλλά και εξαιρετικά μνημεία αρχιτεκτονικής και τέχνης. Οπως δήλωσε στη συνέντευξή του για το περιοδικό “Ογκονιόκ” ο αμερικανός ηθοποιός Μπιλ Μάρεϊ, “οι πόλεμοι εξοντώνουν τον άνθρωπο, κι όμως εκείνος ξαναγεννιέται. Αλλά αν ο πόλεμος

αφανίσει την τέχνη του, θα καταστρέψει και την ψυχή του”.

-

Η αναγέννηση της ρωσικής εκκλησίας ξεκίνησε από το 1988, όταν οι ορθόδοξοι χριστιανοί εόρταζαν την χιλιετία από τον εκχριστιανισμό των ρώσων. Η αναστήλωση των κατεστραμμένων ναών είναι μια μακροχρόνια διαδικασία. Πρέπει να εξακριβωθεί σε ποιον ανήκει το κτίριο. Στις τοπικές αρχές ή στην επισκοπή; Μετά, πρέπει να δώσει την ευλογία του ο ιερέας και η επισκοπή να στηρίξει το εγχείρημα. Ωσπου να λειτουργήσει ο ναός, η επισκοπή δεν μπορεί να συνδράμει στην αναστήλωσή του. Και για τα θυρανοίξια, χρειάζεται να συγκεντρωθεί ομάδα είκοσι πολιτών. Ούτε το κράτος ούτε η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία, αναλαμβάνουν αυτόχρονα την αποκατάσταση των εκκλησιών ακόμη κι όταν λειτουργήσουν. Τα πάντα εξαρτώνται από τους ίδιους τους πιστούς και τους εκάστοτε μελετητές της τοπικής κουλτούρας.

Αναστήλωση της Μονής Αναστάσεως στο Νέο Ιερουσαλήμ. Πηγή: PhotoXpress

Η κοινωνική μη-κερδοσκοπική οργάνωση “Αγροτικός Ναός” διασώζει τους ναούς που καταστρέφονται στην επαρχία. Κλαδεύουν τα δέντρα στις σκεπές και τις στέγες, καθαρίζουν τα κτίρια από τα μπάζα, εκτελούν τις απαραίτητες εργασίες για την αντιμετώπιση καταστάσεων έκτακτης ανάγκης. Η οργάνωση λειτουργεί με δωρεές και χορηγίες. “Μες στα τελευταία είκοσι χρόνια, πραγματοποιήσαμε ολοκληρωμένες αναστηλώσεις τεσσάρων ναών, έναν πλήρη κύκλο αναγκαίων εργασιών για την συντήρηση άλλων δώδεκα, ενώ έχουμε ασχοληθεί με πάνω από πενήντα ναούς”, λέει η Σβετλάνα Μέλνικοβα, διευθύντρια του “Αγροτικού ναού”.

“Καμιά φορά, ταξιδεύοντας στην περιφέρεια του Τβερ, σοκάρεσαι από τη θέα των

ερειπιωμένων ναών. Σταματάμε κι εμείς, προσπαθούμε να τους ελευθερώσουμε από τη βλάστηση, και συχνά, με δική μας πρωτοβουλία, κόβουμε τα αγριόχορτα που κάνουν ζημιά στα κτίρια. Και πρέπει να κόβονται τρεις φορές μέσα σε ένα καλοκαίρι! Λαμβάνουμε αμέτρητες επιστολές, απ' όλη τη Ρωσία, πολλές απ' αυτές μάλιστα προέρχονται από νέους: “Σώστε αυτό το κάλλος! Βοηθήστε τον ναό!”

Ορθοδοξία χωρίς προσωπείο

Το 1961, ο ναός Γεννήσεως της Θεοτόκου, κτισμένος τον 18ο αιώνα στον οικισμό Μάλιε Βσεγκόντιτσι, στην περιοχή του Βλαντίμιρ, λεηλατήθηκε. Αναζητούσαν θησαυρούς, εσύλησαν τάφους. Οι ντόπιοι κάτοικοι διοργάνωναν κούρσες με τρακτέρ γύρω από την εκκλησία. Πριν από μερικά χρόνια, κατόπιν πρωτοβουλίας του μοσχοβίτη Αλεξέι Στριζόφ, οι χωρικοί αποφάσισαν να αναστηλώσουν τον ναό. Η εκκλησία εξυπηρετεί και τα δεκαπέντε χωριά της περιοχής. Όμως στις λειτουργίες προσέρχονται όλο κι όλο 30-40 άτομα, ενώ στην αποκατάσταση της εκκλησίας συνέβαλαν γύρω στους δέκα.

Εκκλησία της Μεσιτείας του αρχιτεκτονικού σύνολου των ξύλινων εκκλησιών XIII αιώνα στο χωριό Λιάντινι (Περιφέρεια Κάργκοπολ). Πηγή: Alexey Kudenko / RIA Novosti

“Πιστεύω ότι σήμερα υπάρχουν ελάχιστοι ορθόδοξοι πιστοί, ενώ κυριαρχεί μόνον ένα προσωπείο ορθοδοξίας”, λέει ο Στριζόφ. “Όλοι βαφτίζουν τα παιδιά τους, γιατί θέλουν να είναι »καλοί«, ωστόσο η όλη πράξη τους απέχει πολύ απ' αυτή την προσδοκία. Ακόμη και σε εργασίες οικοδομικές ή αναστήλωσης, ο κόσμος έρχεται

συχνά απλώς για να περάσει καλά, κι όχι για να δουλέψει”. Ο Στριζόφ λέει ότι η περιοχή, όπου διαμένει ο ίδιος από τότε που εγκατέλειψε τη Μόσχα, έχει 170 χιλιάδες κατοίκους, οι 130 χιλιάδες από τους οποίους δεν διαθέτει τις απαιτούμενες δεξιότητες. “Εάν όλος αυτός ο κόσμος στην περιφέρεια έδινε από 100 ρούβλια θα ήταν εφικτή η αναστήλωση ενός ναού τον μήνα”. Η αποκατάσταση του ναού της Γέννησης της Θεοτόκου προχωρά με πολύ αργούς ρυθμούς. Για τις εργασίες χρειάζονται πέντε εκατομμύρια ρούβλια, από τα οποία ο Στριζόφ κατάφερε να συγκεντρώσει φέτος μόνο τις 240 χιλιάδες, ενώ πέρσι – μόνο τις 150. “Σήμερα, το σπουδαιότερο είναι να σταματήσουμε την καταστροφή του ναού”, δηλώνει ο Στριζόφ.

Η διάλυση των ναών στη Ρωσία συνιστά πραγματική πολιτισμική καταστροφή. Βέβαια, τελευταία, στην αποκατάσταση των εκκλησιών συμμετέχουν όλο και περισσότεροι νέοι εθελοντές, που ενδιαφέρονται για την ιστορία και την αρχιτεκτονική. Αυτό φέρνει την ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον.

Μπαρανόβσκι: Ο “σωτήρας” των εκκλησιών

Ακόμη και τις πιο δύσκολες εποχές, όταν μαζικά οι ναοί κατέρρεαν, υπήρξαν στη Ρωσία εκείνα τα πρόσωπα που αφιέρωσαν όλες τους τις δυνάμεις για την διατήρηση της ιστορικής κληρονομιάς. Ένας απ’ αυτούς είναι ο Πιότρ Μπαρανόβσκι, ιστορικός τέχνης. Στο απόγειο του αντιθρησκευτικού πνεύματος, διέσωζε μνημεία ιστορικής αρχιτεκτονικής και διεκδικούσε την ίδρυση των μουσείων υπό την στέγη τους, κι αυτό διασφάλιζε την ακεραιότητα αυτών των κτισμάτων. Ο Μπαρανόβσκι έσωσε πάνω από 90 ναούς. Ίδρυσε το μουσείο “Κολόμενσκογε”, καθώς και το μουσείο του αγιογράφου Αντρέι Ρουμπλιόφ, στη Μονή Αντρόνικοβ, σώζοντας μ’ αυτόν τον τρόπο το μοναστήρι από την κατεδάφιση. Όπως λέει η παράδοση, ο Μπαρανόβσκι έστειλε στον Στάλιν ένα τηλεγράφημα, όπου υποστήριζε ότι δεν μπορεί να κατεδαφιστεί ο ναός του Αγίου Βασιλείου στην Κόκκινη πλατεία, που αποτελεί ένα από τα κορυφαία σύμβολα της Μόσχας και της Ρωσίας. Για τη δράση του, ο Μπαρανόβσκι υπέστη διώξεις που του κόστισαν τρία χρόνια σε στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Νταριάνα Αντίποβα, ειδικά για τη RBTH

Πηγή: gr.rbth.com